

Peníze v MEV a mezinárodní měnové systémy

Mechanismus vzájemné **směny** a **pohybu kapitálu** se uskutečňuje prostřednictvím mezinárodně platného a uznávaného měnového a finančního **systemu** – prostřednictvím **mezinárodních financí**.

Mezinárodní finance – souhrn vztahů, které vznikají při mezinárodních hospodářských, politických a kulturních a dalších stycích a projevují se pohybem peněžních prostředků mezi zeměmi.

Vývoj peněžního a platebního systému

- naturální povaha směny (pokrok oproti úplnému samozásobitelství)
- komoditní peníze (dobytěk, plátno, olivový olej, kovy – zlato)
- papírové peníze (lehce přenosné)/ neplnohodnotné peníze (!)
- bankovní peníze (šeky, úsporové účty, úvěrové karty)

Funkce peněz

- prostředek směny
- zúčtovací jednotka (měření hodnoty všeho)
- uchovatel hodnoty (lepší než ostatní, protože je likvidní) – závisí na cenové hladině

Peníze jsou **definovány lidským chováním** – to že je nějaké aktivum považováno za peníze, vychází z toho, že lidé předpokládají, že bude ostatními lidmi přijímáno při platebních transakcích.

Peníze jsou **aktivum, které je všeobecně přijímáno** při placení za zboží a služby nebo úhradě dluhu.

Měnové soustavy (systémy)

Měnový systém – způsob oběhu peněz v určité zemi, který je určen souborem zákonných opatření.

Měnová politika – vzniká v souvislosti s demonetizací zlata – jde o regulaci množství peněz v oběhu.

Měnový kurz

Měnový kurz - cena zahraniční měny vyjádřená v domácí měně/ kolik domácích peněžních jednotek musíme vynaložit na nákup zahraniční peněžní jednotky.

Při růstu kurzu Kč/USD o 5% (posilování dolaru – více korun za dolar) se bude dovážené zboží za které platíme USD zdát o 5% dražší (jeho relativní cena vzroste).

Znehodnocení domácí měny zlevňuje vývoz a zdražuje dovoz a zhodnocení měny naopak.

Změna kurzu je u směnitelných měn **důsledkem nabídky a poptávky** po měně **na mezinárodních finančních trzích**. Rostoucí nabídka zahraniční měny na domácím devizovém trhu domácí měnu zhodnocuje a naopak, rostoucí poptávka po zahraniční měně domácí měnu znehodnocuje.

Teorie parity kupní síly / Teorie parity úrokové míry

Kurzový režim – měnová soustava

Obecně lze rozlišit **dva druhy měnových kurzů**

1) pevné (fixní) – kurs pevně vázaný na jednu měnu, kurs vázaný k měnovému koši, kurs posuvně zavěšený

2) pohyblivé (plovoucí floating)

- **čistý** floating - určují převážně tržní síly nabídky a poptávky po měnách na devizových trzích
- **řízený** floating – existují intervence centrální banky v případě silných vlivů devizových operací a soukromých kapitálových toků

Výhody pružných kurzů

- možnost pružně přizpůsobovat úroveň domácích výrobních nákladů a cen zahraničním
- není třeba devizových rezerv k intervencím
- možnost provádět samostatnou měnovou politiku, která omezuje přelévání inflace

Nevýhody pružných kurzů

- nestabilita - spekulativní pohyb kapitálu, vliv na výrobní sféru, rizika a nutnost jištění

Vývoj mezinárodních měnových soustav

- 1) Období před zlatým standartem (-1870)**
- 2) Období klasického zlatého standartu (1870-1914)**
- 3) Období mezi světovými válkami (1918-1939)**
- 4) Breton-woodský měnový systém (1945-1971)**
- 5) Období porozpadu Breton-woodského systému (1971-)**

Breton-woodský měnový systém (1945-1971)

- poprvé kdy se země dohodly na **mechanismu regulace mezinárodního finančního systému**
- jde o soustavu **pevných devizových kurzů založenou na USD**, který je pro zahraniční vlády a banky volně **směnitelný za zlato** v poměru 35:1tr.u.
- pevné devizové kurzy mají být udržovány prostřednictvím **intervencí centrálních bank** na devizových trzích
- kdykoliv se některá měna příliš **vzdálila** od své základní či přiměřené hodnoty, mohla se její měna **upravit** (marka revalvovala, libra devalvovala)
- úprava byla možná jen **v případě zásadní nerovnováhy** platební bilance země a **ve shodě s MMF**

Rozpad Breton-Woodského systému (1971)

- začátkem 60-let – **slábnutí pozice USD**
- **devalvační tlaky** na USD a tím i na pevnou cenu zlata (1961-68 „zlatý pool“)
- srpen **1971** Nixon konstatuje, že se americká vláda rozhodla **ukončit směnitelnost USD za zlato**
- prosinec 1971 – **měnová konference ve Washingtonu** – devalvace USD o 7,9% (38:1), zrušená směnitelnost za zlato, 10% dovozní přírážka
- přechod k **floatingu**
- připojují se energetická krize na základě ropného šoku a krize surovinová
- 1976 výroční **konference IMF v Kingstonu** – v podstatě legalizován stav existující v kurzové oblasti (umožnění volně plujících kurzů)

Mezinárodní pohyb kapitálu

Nejjednodušší definice kapitálu říká, že jsou to peníze, které přinášejí další peníze. Kapitálem rozumíme vše, co vkládáme do výroby proto, aby vznikly další hodnoty.

Rozlišujeme:

Finanční kapitál = peněžní podoba kapitálu (hotové peníze, pohledávky, cenné papíry, deriváty apod.)

Reálný kapitál = fyzická podoba kapitálu (stroje, budovy, materiál, polotovary, nehmotný majetek - licence, know-how, software apod.).

Příliv zahraničního kapitálu umožňuje, aby byly domácí investice větší než suma domácích úspor, **odliv kapitálu** znamená, že část domácích úspor byla investována v zahraničí.

Přebytek finančních prostředků má sektor **domácností**, **podnikový** sektor je obvykle deficitní, **státní sektor** je spíše deficitní – celkovou rovnováhu kryje **zahraniční sektor** přílivem či odlivem kapitálu (saldo odpovídá běžnému účtu platební bilance)

Základním motivem přesunu kapitálu ze země do země je jeho **zhodnocení** – ne zajištění platební rovnováhy.

Klasifikace:

- přímé investice, portfoliové investice, ostatní kapitál
- soukromý kapitál, veřejný kapitál, kapitál mezin.institucí
- krátkodobý, střednědobý, dlouhodobý

Přímé investice (FDI) zakládají trvalou účast investora z jedné země v aktivitě subjektu (rezidenta) jiné země. (tříd: akciový kapitál, reinvestované výnosy, kap.transakce v rámci dané spol.)

Pohyb kapitálu je mimořádně citlivý na vývoj konjunkturální situace a finanční krize.

Teritoriální struktura:

- dominují vyspělé země (89% vývozu a 79% dovozu)
- mezinárodní organizace jen 4% (vývoz)
- země rozvojové a transformující se 7,4% vývozu a 18% dovozu

Struktura: FDI – 17%, portfoliové investice 43%, ostatní investice 40% (půjčky 16%)